

Maria Hirvi-Ijäs

Att utvärdera effekter av kulturpolitiken

**En fallstudie om Nordiska ministerrådets
stödprogram för kultur och konst.**

24.10.2017

Cupores arbetspapper 6

Kulturpolitiska forskningscentret Cupore

© Författaren och Kulturpolitiska forskningsstiftelsen 2017

ISBN: 978-952-7200-24-7 (pdf)

ISSN 2343-2284 (pdf)

Innehållsförteckning

SUMMERING	4
INLEDNING	5
DEL 1. UTVÄRDERINGSARBETETS GRUND - ANALYSPLAN OCH PROGRAMTEORI	7
DEL 2. KULTUR- OCH KONSTPROGRAMMET SOM MÅL FÖR UTVÄRDERING	11
DEL 3. UTARBETANDE AV KVALITATIVA INDIKATORER	16
SLUTORD	29
KÄLLFÖRTECKNING	30

Summering

Det här är ett arbetspapper som ingår i Cupores serie om effektutvärdering av kulturpolitik. Det är baserat på den utvärderingsprocess som vi gjort kring Nordiska ministerrådets Kultur- och konstprogram, som är ett av de finansieringsprogram som stöder kulturellt samarbete i Norden.

Här beskrivs till en början etablerade grundläggande principer och modeller för effektutvärderingen som metod. Därefter kontextualiseras Kultur- och konstprogrammet som nordisk kulturpolitisk praktik och sedan följer en beskrivning av resultaten av en workshop kring utarbetandet av kvalitativa indikatorer för programmets uppföljning och eventuell utvärdering.

Det som här beskrivs är inledande steg inför en möjlig effektutvärdering av Kultur- och konstprogrammet, inte någon egentlig effektutvärdering.

Kultur- och konstprogrammet är till sitt omfång och sin praktiska process ett helt möjligt objekt för en effektutvärdering, med bas i både kvantitativa och kvalitativa indikatorer. Det som arbetspapperet synliggör är hur genomtänkt en strukturell förberedelse av en potentiell effektutvärdering måste vara. Samtidigt synliggörs den noggranna arbetsprocess som krävs för att överhuvudtaget kunna tänka sig en effektutvärdering av kulturella och konstnärliga projekt.

Trots att effektutvärderingar som fenomen etablerats inom flera politik- och forskningssektorer finns det få exempel på lyckade och gediget genomförda effektutvärderingar baserade på kvalitativa indikatorer inom kultur- och konstområdet. Det här arbetspapperet påvisar att för att sådana skulle kunna genomföras krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete med såväl datainsamlingsmetoder som utarbetande av projekt- och situationsspecifika indikatorer. Det är en investering som hittills inte har fått stöd inom den offentliga kulturpolitiken.

Det som bör styra allt utvärderingsarbete är det som kallas SMART-modellen, dvs. Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Timely. Det betyder att man skall vara medveten om specificiteten i motivet, om mätbarheten av materialet, tillgängligheten av materialet, att processen är realistiskt genomförbar och att man är tidsanpassad i motiv och förväntad användbarhet av utvärderingsarbetets resultat.

Inledning

Ett av Kulturpolitiska forskningscentret Cupores centrala verksamhetsområden är utvärderingar inom sektorn för kulturpolitik. Det har under de gånga åren handlat om utvärderingar av såväl politiska linjedragningar, finansieringsinsatser som specifika utvecklingsprogram för enskilda konst- eller förvaltningsområden.¹

Målet med utvärderingarna har varit att söka samla data kring effekterna och betydelseerna av olika kulturpolitiska satsningar, ofta för att klargöra utvecklingsbehov eller för att ta lärdom inför framtida strategier. Att utvärdera processer inom konst och kultur har på många sätt varit utmanande, och i många verksamheter på fältet har man motsatt sig en alltför schablonartad utvärdering. Det här gäller särskilt utvärderingsmodellernas implicita krav på mätbarhet och kvantifiering av kulturens och konstens verkningar i samhället.

Samtidigt finns det ett ökat intresse för utvärderingsarbetet inom kulturen, inte enbart från finansiärernas sida för en tydligare redovisning av medel, utan även för aktörerna själva, för att genom utvärderingar samla fakta och kunskap för utvecklingsprocesser och förnyelse.²

Som en grundläggande utgångspunkt i diskussionerna om utvärderingar på kulturområdet är det relevant att särskilja intentioner att analysera kulturens effekter och verkan i samhället från intentioner att analysera olika kulturpolitiska satsningars inverkan på kulturen och dess roll i samhället.³

Det är inte alltid enkelt att göra denna skillnad, och utvärderingarna av kulturpolitiken kan ses implicit innehålla element som såväl kritiserar som befäster kulturella värderingar och effekter. Därför är det viktigt att söka artikulera och även kritiskt granska utvärderingsarbetets olika processer.

Det senaste åren har Cupore haft som mål att genomlysna och tydliggöra metodologierna för utvärderingsarbetet, att samla upp erfarenheterna av tidigare processer samt att utarbeta olika arbetsmodeller och redskap för kommande projekt.⁴ Fokus ligger här både på preciseringar av olika effektutvärderingsmodeller inom kulturpolitiken i allmänhet och på mer detaljerade exempel på utvärderingar av specifika insatser. Det här innebär ett fördjupande av utvärderingsforskningen, som även kan ses som ett utvecklingsarbete inför kommande utvärderingsuppdrag.

I det här arbetspapperet granskas effektutvärderingsproblematiken i ett särskilt fall som gäller utvecklingen av utvärderingsmetoderna för Nordiska ministerrådets stödprogram för kultur och konst. Det baseras på ett samarbete mellan Nordiska ministerrådet och Cupore som skett i två

¹ Jakonen, 2016.

² Det här har framkommit i arbetet med förnyelsen av statsandelsstödet för kulturinstitutionerna, se Sitra, 2017, och i remissvaren till den aktuella strategin för kulturpolitik, se Undervisnings och kulturministeriet, 2017.

³ Denna problematisering behandlas bl.a. i Häyrynen, 2004. Se även Heikkilä, 2013. Forskningsnätverket Taiku-sydän är ett exempel på utvärderingsprocesser som fokuserar främst på konstens effekter på välmående, Laitinen, 2017.

⁴ Kettunen, 2016.

faser. Den första fasen bestod av en utvärderande lägesbedömning av Kultur- och konstprogrammet som gjordes under hösten 2015, och den andra var ett samarbete med utvecklandet av handboken och särskilt nya kvalitativa indikatorer för det förnyade programmet under våren 2016.

Arbetspapperets första del är en genomgång av vissa grundfrågor om utvärderingsmodeller som ger en bakgrund för effektutvärderingsarbetet på kultur- och konstfältet. Därefter ges en kontextualisering av det specifika stödprogrammet inom det nordiska samarbetet och det nordiska kulturpolitiska sammanhanget. Sedan beskrivs själva arbetet med analysen av stödprogrammets struktur och mål, och sammanfattas med utarbetandet av de kvalitativa indikatorerna som programmets utvärdering på längre sikt kan komma att baseras på.

Arbetspapperets huvudsakliga ambition är ge en beskrivning av ett konkret fall, där målet var att hitta en modell för hur ett specifikt finansieringsinstrument kan utvärderas utifrån dess egna förutsättningar.

Del 1. Utvärderingsarbetets grund - analysplan och programteori

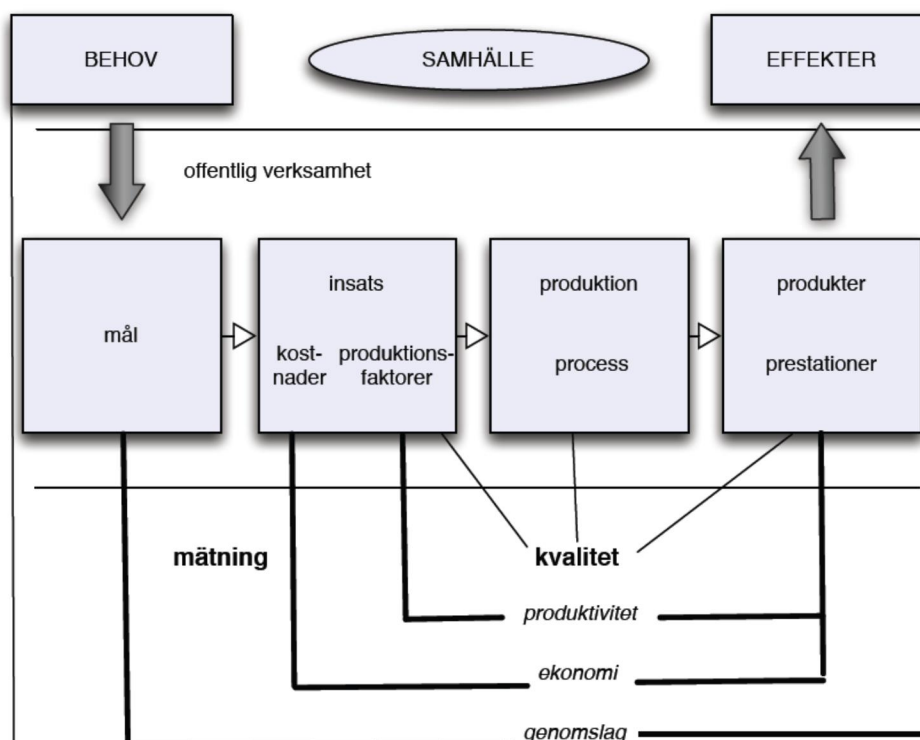
Inom utvärderingsforskningen har det inom olika sektorer genomförts analyser av hur olika effektutvärderingar kan genomföras beroende på det behov som har uppfattats i verksamheten.⁵ Vad det i grunden handlar om är en genomlysning av en verksamhets mål, metoder och processer för att se om verksamheten resulterar i det som den är avsedd att göra. För att kunna göra detta behövs processer och metoder för insamling av data och information, samt tillräckliga erfarenheter för bedömning av en verksamhets effektivitet, resultat och prestation.

En verksamhetskedja kan förenklat visualiseras så här:

En översiktlig modell för en utvärderingssituation i sitt sammanhang påvisar den komplexitet som kulturverksamheter fungerar inom. Här är det avgörande att göra nödvändiga avgränsningar och ta beslut om fokus för utvärderingen.

I en vidare kontext kan verksamheten struktureras så här:

Tabell formad efter Rajahonka, 2013 s. 12.

⁵ Mycket av den etablerade utvärderingsforskningen utgår från social- och hälsovårdssektorn. Se bl.a. Dahler-Larsen, 2005, Aalto-Kallio et.al, 2009 och Rajahonka, 2013.

Hur en utvärdering går till är beroende av det behov som har identifierats. De olika metoder som har utvecklats för effektutvärderingar är många och kan kategoriseras på olika sätt.⁶ En effektutvärdering har som mål att beskriva såväl resultat, effekter och de processer som ger effekterna. Därför är det avgörande att granska processer och resultat tillsammans. Det är inte fruktbart att försöka göra utvärderingar av resultat och effekter utan att först ha genomfört en processutvärdering.⁷

Orsakerna till att en effektutvärdering genomförs kan vara flera. Det vanligaste skälet är att finansiärer eller beslutsfattare förväntar sig en uppföljning av ekonomi och resultat inom projektet. Det kan även handla om strategiska utvecklingsbehov för förnyelse och förbättring av verksamheten och dess processer.

I många fall handlar effekt- och resultatutvärdering om att påvisa en förändring med hjälp av indikatorer. I utvärderingen synliggörs om en önskad förändring har skett i genomförandet av ett program, verksamhet eller ett projekt. För att entydigt påvisa detta, bör en utvärdering ske både före och efter programmets genomförande. För att kunna bevisa en förändring måste man känna till utgångsläget. Många gånger är det dock inte möjligt att fastställa ett utgångsläge eller att entydigt mäta en förändring. Det här är en av de största utmaningarna med effektutvärderingar överlag och särskilt inom kulturområdet. Därför är det viktigt att tydligt vara klar över utvärderingens grundbehov och analysplan.

I Cupores arbete med effektutvärderingsmetodologier är ett av målen att tydliggöra den terminologi som används. Detta blir en av grundförutsättningarna för såväl arbetets utförande som rapporteringens tydlighet. I befintlig forskningslitteratur sker sammanblandningar och missuppfattningar ofta kring begrepp som effektivitet, genomslag, verkan, effekt, resultat, insats, åtgärd och intervention. Därtill har olika språk lite olika nyanser för begreppen och dess innebörder.

(TARPEET)	BEHOV	(NEEDS)
(TAVOITTEET)	MÅL	(AIMS/GOALS)
(RESURSSIT/PANOSTUS)	RESURSER/INSATS	(RESOURCESINPUT)
(TOTEUTUS)	FÖRVERKLIGANDE/ÅTGÄRD	(ACTIVITY/INTERVENTION)
(TUOTOKSET)	PRODUKTER/PRESTATIONER	(OUTPUT)
(TULOKSET)	RESULTAT	(OUTCOME)
(VAIKUTUKSET)	EFFEKT	(EFFECT)
(VAIKUTTAVUUS)	VERKAN/GENOMSLAG	(IMPACT/EFFECTIVENESS)

⁶ En gedigen och mångsidig metodkarta för utvärderingar i fyra dimensioner har utarbetats av Aalto-Kallio et.al. Dimensionerna är processutvärdering, situationsspecifik utvärdering, deltagande utvärdering och resultatutvärdering. Se Aalto-Kallio et.al, 2009.

⁷ Aalto-Kallio et.al., 2009, s. 59.

Att fastställa sin terminologi, att definiera termerna och att konsekvent förhålla sig till definitionerna blir en av de grundläggande utgångspunkterna för varje utvärdering.

I fråga om utvärdering av effekterna av en kulturpolitisk åtgärd är det inte möjligt att få enkla svar. Därför är det väsentligt att i planeringen av utvärderingen vara så tydlig som möjligt om vad det är som skall utvärderas och på vilket sätt. I forskningslitteraturen talar man om en programteori som är en plan för utvärderingsprocessen för att klargöra utvärderingsprocessens grund och olika faser.⁸ För att formulera en programteori måste projektspecifika frågor av olika slag besvaras, som ger helhetsbilden för utvärderingsprocessen.

Huvudfrågorna inför utvärderingsprocessen handlar om syftet med utvärderingen som skall vara tydlig och utföras med rätt sakkunskap och expertis för uppdraget. Väsentligt är också att vara klar över vilka synvinklar väljs för utvärderingen och vad resultaten av utvärderingen skall användas till.

En utvärderingsplan kan summeras i fem punkter:

1. Uppställande av utvärderingsmål

Vilken verksamhet skall utvärderas? Vilka resurser handlar det om? Vilka förväntningar finns på produkter, resultat och effekter? Vilket samhällsligt problem söker man lösa? Varför, för vem och med vilka resurser genomförs effektutvärderingen? När skall utvärderingen ske? Vem gör utvärderingen?

2. Plan för data och mätinstrument

Vilken information, data, material behövs? Hur och varifrån samlas den? Val av mätinstrument: välj mätarna så att de är ändamålsenliga, tydliga, mätbara, realistiska och jämförbara.

3. Plan för materialbehandling och analys

Fastställande av effekterna kan göras genom desk research, jämförelser eller enkäter eller intervjuer. Bedömningar och värderingar kan göras genom kvalitativa metoder ex. effektberättelser eller brukarrespons, eller kvantitativa metoder – antal eller ekonomiskt värde.

4. Plan för uppföljning

En uppföljning följer upp de valda mätinstrumentens utveckling i förhållande till de definierade målen.

5. Plan för rapporteringen

Hur rapporteras resultaten? Hur används resultaten i fortsättningen? Hur ofta skall rapporteringen ske, (vissa indikatorer kan rapporteras oftare än andra). En bra rapport är förståelig, balanserad, jämförbar, precis, tidsenlig, tydlig, tillförlitlig och aktuell.

⁸ Dahler-Larsen, 2005, Ekonomistyrningsverket, 2007.

Inom kulturpolitiken handlar utvärderingarna ofta om relationerna mellan uppsatta mål och de resultat och effekter som kan fastställas. Det kan vara fråga om verksamheter på olika kulturorganisationer eller kulturevenemang, eller som i det här fallet, strukturer för offentlig finansiering.

Vanligtvis handlar det också om utvärderingar för finansiärernas behov som gör i efterhand (summative evaluation), och inte så ofta om utvärderingar av pågående verksamhet eller utvärdering som engageras verksamhetens deltagare (formative evaluation). Även Cupores utvärderingsuppdrag har handlat om efterhandsutvärderingar och perspektivet har snarare varit en bedömning av huruvida en intervention har varit lyckad än att ha analyserat olika alternativa lösningar.⁹

Innan utvärderingsarbetet påbörjas är det relevant att kontrollera om resurserna för såväl verksamhet som för utvärderingen står i proportion till den verksamhet som utvärderas. Inom kulturområdet måste man även fråga sig om det är möjligt att svara på utvärderingsfrågorna med hjälp av den befintliga informationen/datan/materialet? Därtill kan det vara viktigt att fråga sig om intressegrupperna uppmärksammats i utvärderingsprocessen och rapporteringen.

Här refereras ofta till den sk. SMART-modellen, dvs. Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Timely. Det betyder att man skall vara medveten om specificiteten i motivet, om mätbarheten av materialet, tillgängligheten av materialet, att processen är realistiskt genomförbar och att man är tidsanpassad i motiv och förväntad användbarhet av utvärderingsarbetets resultat.

Arbetet med utvärderingen av Nordiska ministerrådets Kultur- och konstprogram skedde i två omgångar. Den första kan ses som en övergripande processutvärdering medan den andra omgången var ett utarbetande av verktyg inför en framtida effektutvärdering. Den framarbetade modellen kan ses som ett verktyg för självutvärdering för både den administrerande organisationen och de aktörer som beviljats projektmedel. Hur effektutvärderingsmodellen slutligen kommer att användas återstår att se. Arbetspapperet blir en summerande självanalys i hur de förberedande faserna genomfördes.

⁹ Jakonen, 2016.

Del 2. Kultur- och konstprogrammet som mål för utvärdering

Kultur och konstprogrammet är ett av flera finansieringsprogram som fungerar som en av de centrala administrativa formerna för nordiskt kultursamarbete.¹⁰ Programmet har fungerat i princip i samma form sedan dess början år 2007, och beslutet att nu fortsätta det har inte inneburit några betydande strukturella förändringar.

Kultur- och konstprogrammet är ett finansieringsinstrument som årligen fördelar ca 2,2 miljoner euro till olika kulturaktörer för nordiska samarbetsprojekt. År 2015 söktes projektfinansiering av över 500 aktörer, varav 83 (ca.16 %) beviljades medel.

Strukturen för programmet grundas i den för nordisk kulturpolitik karakteristiska principen om armlängdsavstånd. Det innebär att de egentliga finansieringsbesluten fattas inom en grupp sakkunniga, på distans från politiska beslutsfattare. Besluten fattas i en expertgrupp som sammanställs av aktörer från kulturfältet på förslag från de nationella kulturministerierna. I gruppen representeras varje delaktigt land och landsdel, liksom ett så brett spektrum av sakkunskap om olika konstarter som möjligt. Programmet handläggs i praktiken av en specialrådgivare på Nordisk kulturkontakt på Sveaborg i Helsingfors på uppdrag av Nordiska ministerrådet.¹¹

Resultaten för finansieringsprogrammet rapporteras årligen i årsberättelsen för Nordisk kulturkontakt, och riktas i första hand till den ansvariga finansiären, dvs. Nordiska ministerrådet och dess beslutsfattande organ Nordiska ämbetsmannakommittén för kulturellt samarbete, ÄK-K och Nordiska ministerrådet för kultur, MR-K.¹²

Under hösten 2015 genomförde Cupore en utvärderande lägesbedömning av Kultur- och konstprogrammet.¹³ Målet var att granska finansieringsprogrammets funktion och föreslå möjliga förändringar som en grund inför beslut om en kommande programperiod.

I rapporten av denna mellanperiodsutvärdering uppmärksammades brister i processens olika skeden med början i tydligheten i målsättningen, kriterierna för bedömningen, de sakkunnigas projektanalyser, uppföljningen av de genomförda projektens rapportering samt definieringen av de kvantitativa och kvalitativa indikatorerna i programmets avrapportering till finansiärerna.

Kultur- och konstprogrammets profil och mål har formulerats på fyra definierade nivåer: nordisk relevans, programmets huvudmål, den övergripande strategin för nordiskt kultursamarbete samt bedömningens utvärderingskriterier.

¹⁰ Sammanlagt sex olika stödprogram administreras av Nordisk Kulturkontakt, www.nordiskkulturkontakt.org/sv/stod

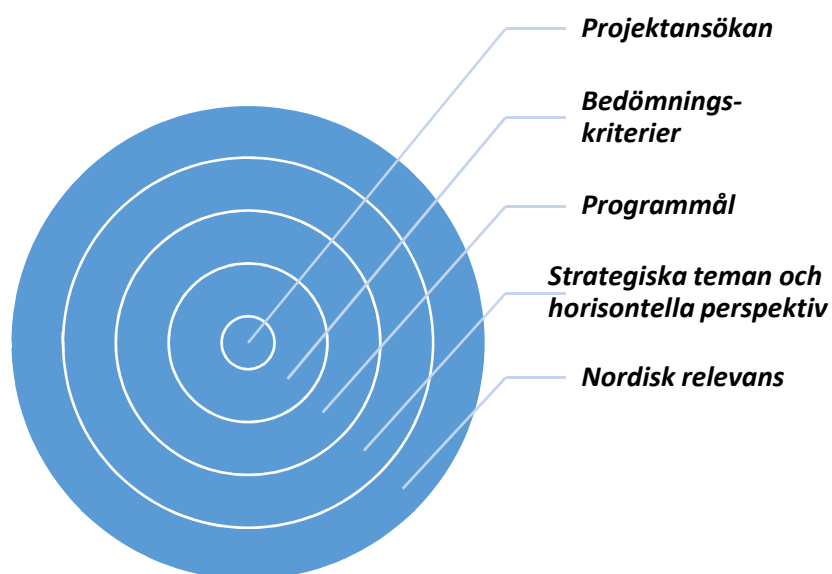
¹¹ Organisationens svenska namn byttes 2017 från Kulturkontakt Nord till Nordisk Kulturkontakt. Det finska Pohjoismainen kulttuuripiste och det engelska Nordic Culture Point kvarstår.

¹² www.kulturkontaktnord.org/sites/default/files/2015_KKN_arsrapport.pdf

¹³ Hirvi-Ijäs, 2015.

I mellanperiodsutvärderingens rapport kommenterades de olika nivåerna:

De fyra nivåerna av mål och definitioner går i arbetsprocessen omlott och får olika tyngd och betoning i olika faser. Alla nivåer är väsentliga för programmets profil och för en kvalitativ hantering av ansökningarna. Programmets existens bygger på nordisk relevans, det följer den övergripande kulturpolitiska strategin, det har specifika program mål och använder sig i projektbedömningen av kvalitetskriterier. Det vore bra att tydligare påvisa relationerna mellan de olika faserna för att göra dem till tydliga och användbara redskap för både ansökare, sakkunniga och sekretariatet. De kunde därigenom prövas och formuleras gentemot varandra. En förenklad visualisering påvisar stegen mot en lyckad ansökan.

Modellen från Hirvi-Ijäs, 2015.

De nya målen för Kultur- och konstprogrammet preciserades av Nordiska ministerrådet under våren 2016, och beslutet för programmets fortsättning med en slopad bortre horisont fattades av de nordiska kulturministrarna den 2.5.2016. De fyra nivåerna av mål och definitioner kvarstår. Den nordiska relevansen är fortsatt en grundförutsättning för programmet. De strategiska teman som fastslagits av de nordiska kulturministrarna för det kulturella samarbetet, Strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013–2020, kvarstår även om de genomarbetats och preciserats något i innehållet.¹⁴ Strategins prioriterade områden är: Det hållbara Norden, Det kreativa Norden, Det interkulturella Norden, Det unga Norden och Det digitala Norden.

I den förnyade handboken för Kultur- och konstprogrammet konstateras att:

Programmet har inga öronmärkta pengar till dessa prioriterade teman och programmet är öppet även för projekt som hänförs till andra teman. Vidare tas det i bidragsutgivningen hänsyn till jämställdhet, hållbarhet och ett barn- och ungdomsperspektiv i enlighet med Nordiska ministerrådets horisontella perspektiv.

Det innebär att det till de strategiska temana har lagts till ett horisontellt perspektiv som gäller all verksamhet inom Nordiska ministerrådet.

En genomarbetning gjordes av programmålen och bedömningskriterierna till den nya handboken. Den nya programtexten och de mål som då fastslogs lyder:

Kultur- och konstprogrammet stödjer nordiskt samarbete inom konst och kultur. Programmet stödjer nyskapande projekt med hög konstnärlig och kulturell kvalitet, som främjar ett mångsidigt och hållbart Norden. Programmet beviljar stöd till projekt inom alla konst- och kulturområden, i alla projektfaser. Det innebär att man också kan söka stöd till förarbete eller research som är förbundet med ett projekt.

Dessa mål konkretiseras genom de bedömningskriterier som styr arbetet för den sakkunniggrupp som bedömer projektansökningarna och tar beslut om beviljandet. Såväl programmålen som bedömningskriterierna finns i den information som går ut till alla som söker projektmedel från programmet.

I programmets handbok tydliggörs att:

Kultur- och konstprogrammets ansökningar granskas av en grupp sakkunniga som alla är professionellt verksamma inom olika konst- och kulturområden i Norden. Det är de sakkunniga som gör bedömningen av ansökningarna och fattar beslut om beviljandet av bidrag. I bedömningen beaktar de sakkunniga programmets värderingskriterier samt Nordiska Ministerrådets kulturpolitiska ramverk som utgörs av huvudteman för Nordiska ministerrådets strategi för kultursamarbetet 2013-2020. De sakkunniga gör i sitt arbete olika avvägningar, tolkningar och prioriteringar i relation till denna helhet.

¹⁴ Preciseringsen gjordes efter fokusgrupparbeten vid Nordiska ministerrådet under sommaren 2016. Se Nordiska ministerrådet, 2016.

Bedömningskriterierna formuleras så här:

- *Projektets samarbetsdimension: Vi bedömer om ditt projekt främjar förmedling av erfarenheter och kunskap mellan projektets deltagare och/eller arrangör, samt om det bidrar till utbyte mellan aktörer på området.*
- *Projektets kvalitet: Vi bedömer om ditt projekt bidrar till att utveckla och höja kvaliteten på konst och kultur. Även projektets nyskapande och kompetensutvecklande ambitioner beaktas. I bedömningen sätts det också fokus på den sökandes förmåga att genomföra projektet på ett kompetent sätt. Vidare bedöms om projektets resultat kan leva vidare efter att projektet avslutats.*
- *Projektets nordiska dimension: Vi bedömer om ditt projekt främjar samarbete mellan de nordiska länderna och/eller mellan de nordiska länderna och resten av världen. Projektet ska inkludera aktörer från minst tre länder, varav minst två ska vara nordiska. Det är deltagarnas bosättningsland, inte nationalitet, som är avgörande när den nordiska dimensionen i projektet bedöms. Vi ser också gärna att projektet främjar språkförståelsen i Norden. Ömsesidig språkförståelse främjar mobiliteten mellan länderna och förstärker upplevelsen av samhörighet mellan invånarna i länderna.*
- *Projektets hållbarhet: Vi bedömer projektets effekt på och betydelse för utvecklingen av ett hållbart och varierat konst- och kulturliv i Norden. Här bedömer vi om projektet bidrar till att skapa sammanhållning och främjar ett inkluderande och mångsidigt konst- och kulturliv i Norden.*

En av slutsatserna av mellanperiodsutvärderingen rörde en noggrannare granskning och analys av programmets resultat och uppföljningen av dess effekter i relation till dess målsättningar på olika nivåer samt kriterierna för ansökningarnas bedömning.

I utvärderingsrapporten konstateras att:

”En översikt av det befintliga materialet visar att de kvantitativa indikatorerna är fungerande och ger basinformation om programmets omfattning, volym och utbredning. När de gäller de befintliga kvalitativa indikatorerna är de två första väldigt allmänna och svåra att bedöma, medan de två sista fokuserar på programmets praktik. För att nå kvalitativa värden vore det väsentligt att göra en fördjupad omarbetning av tydligare indikatorer som speglar de utvärderingskriterier som används i bedömningen. Denna omarbetning är så knuten till det tydliggörande som det finns behov av att göra kring mål, relevans och strategiska teman som nämndes i förra kommentaren. För att kunna nå kvalitet på denna omarbetning (kvalitet på kvalitetsutvärderingen) bör man ta tillvara den sittande sakkunniggruppens erfarenheter. Ett tydligare uppdrag kunde tilldelas dem under 2016. Men det vore även väsentligt att göra en översiktlig analys av de beviljade ansökningarnas innehåll, rapportering och självutvärdering tillbaka i tiden, samtidigt som en fokuserad analys kunde göras av det senaste årets större beviljningar. Ett relativt omfattande arbete i detta skede skulle ge bas för den kommande periodens metoder för kvalitativ utvärdering.”

”Även om varje beviljat projekt förväntas att ge en rapport efter slutfört arbete upplevs det att det inte finns tillräckligt med information om resultaten. Det gäller både sekretariatet och de sakkunniga i förhållande till projektens presentation, marknadsföring och kommunikation av resultat. Det saknas instrument för att se hela programmets effekt och verkan samt instrument för kvalitativ projektuppföljning. Någon fördjupad process för analys av, och indikatorer för effekt och verkan har inte ännu utvecklats.”

Som en följd av detta beställde Nordisk kulturkontakt en utvärderingsworkshop av Cupore som hölls den 10.5.2016.¹⁵ Syftet var att bearbeta allmänna frågor förknippade med effektutvärderingar samt särskilt fundera på hur man kan utarbeta kvalitativa indikatorer för uppföljningen av Kultur- och konstprogrammets resultat och effekter.

I bakgrunden fanns ett behov att svara upp mot rapportens resultat men även att stärka kunskapen om Kultur- och konstprogrammets betydelse, och på så sätt försäkra sig om dess fortlevnad även längre fram. Det förnyade finansieringsprogrammet tar sin början under utlysningen våren 2017 så de nya indikatorerna kommer att tas i bruk till årsberättelsen för år 2017.¹⁶

¹⁵ I indikatorworkshopen deltog direktören för Nordisk kulturkontakt samt dess fyra specialrådgivare. Inbjuden var även en specialrådgivare från Nordisk kulturfond som också fungerar som finansiär av nordiskt kulturellt samarbete. Behandlingen av Kultur- och konstprogrammet fungerade som ett exempel för motsvarande andra program.

¹⁶ Enligt direktören för Nordisk kulturkontakt Ola Kellgren har man från Nordiska ministerrådets sekretariat uttryckt en önskan om att årsredovisningen i högre grad skulle presenteras i en förtätad på indikatorer baserad form.

Del 3. Utarbetande av kvalitativa indikatorer

En indikator är ett tecken som påvisar, indikerar, ett förekommande av något slag. Det har sagts att det mål man har för sin uppföljning berättar vad som skall mätas, och mätinstrumentet fastställer var man skall söka informationen och indikatorerna visar vilka nyckeltal som mäts. Det betyder att om målet är "personalresurser" är mätinstrumentet "timbokföringen", och indikatorn "arbetstimmar".¹⁷

I sökandet efter kvalitativa indikatorer är det inte möjligt att direkt översätta modellen för kvantitativa indikatorer. Kvalitativa indikatorer inom kulturverksamhet måste uppfattas som situationsspecifika och levande, beroende på kulturbegreppets tolkning och av de mål som uppsatts för verksamheten.¹⁸

I workshopen reflekterades allmänna principer och terminologier för effektutvärdering. Även problematiseringarna kring indikatortänkandet och utvärderingsarbetsprocessernas logik och syften diskuterades.

Som utgångspunkter för arbetet fastslogs följande:

- Det är inte möjligt att utvärdera en verksamhets effekter separerat från dess mål.
- Effekterna påvisar i vilken grad som verksamhetens resultat svarar upp mot de uppsatta målen.
- Det är viktigt att skilja på nyckeltal och indikatorer – indikatorerna skall ha en tydlig relation till målen och påvisa hur de har uppnåtts och förverkligats
- De kvalitativa indikatorerna är inte numeriska. De kvalitativa mätresultaten måste ses i saklig kontext och tolkas av sakkunnig expertis.
- Utvärderingsarbetet bör följa SMART-principen¹⁹ och den skall ha såväl ett tydligt syfte som en tydlig målgrupp.
- Syftet är att integrera möjligheten att följa effekter via kvalitativa indikatorer in i befintliga processer.

¹⁷ Dahler-Larsen, 2004.

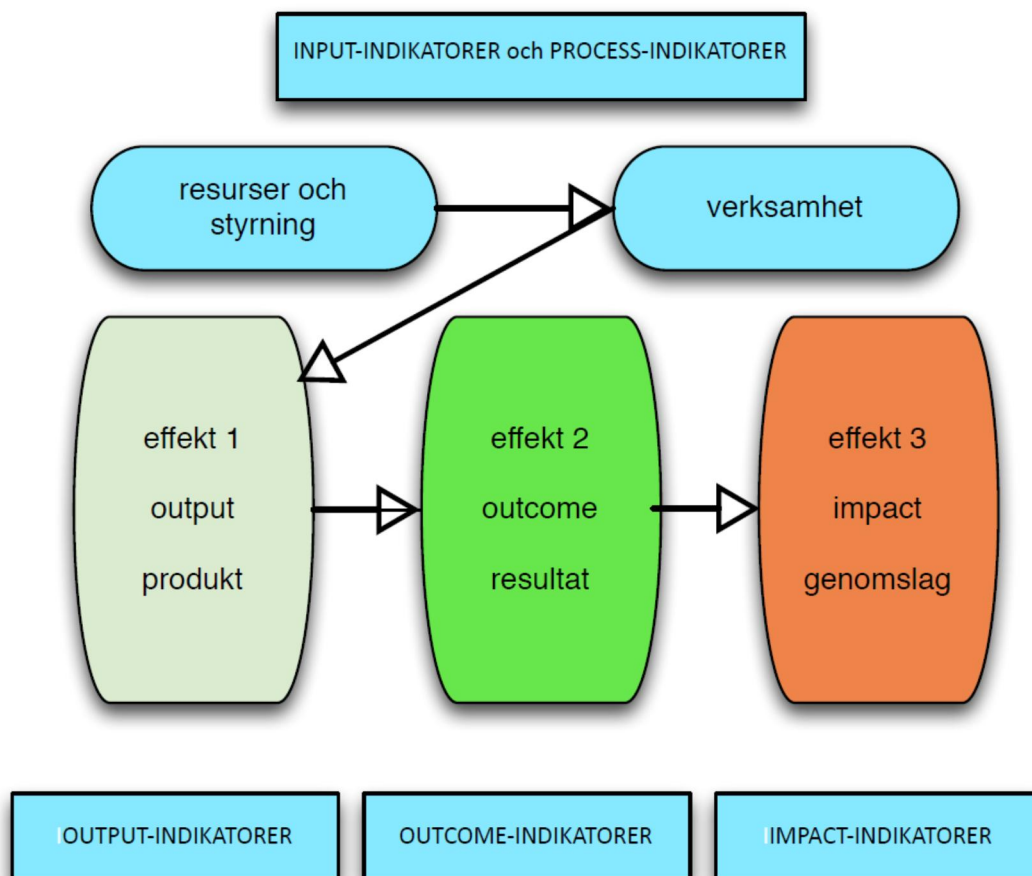
¹⁸ Anita Kangas i Häyrynen, 2005.

¹⁹ Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Timely.

Som ett hjälpmedel och som en utgångspunkt för diskussionerna användes en ofta återkommande effektkedjemodell.²⁰ Här betonades att det nu inte var frågan om att diskutera hela programmets utvärdering, utan att syftet var att hitta sätt att utvärdera programmets resultat och effekter.

Varje del av kedjan kan problematiseras och det är relevant att skilja på finansierarnas mål med programmet och de mål som de finansierade projekten har som mål. Det är också viktigt att skilja på de effekter som man kan se att stödprogrammet har från de resultat som de finansierade projekten förväntas ha.

Alla modellens delar behandlades och fokus lades sedan på grundmodellens tre nedre lådor och de indikatorer som hör till dem.

Grundmodell för effektkedjan

²⁰ Om modellens ursprung, se Myndigheten för Kulturanalys, 2012, s. 16.

Resurser och styrning

Det material som fanns till deltagarnas förfogande men som inte var direkt fokus för diskussionerna var kopplade till resurser och styrmedel. Resurserna för verksamheten, här Kultur- och konstprogrammet, tillförs genom beslut på Nordiska ministerrådet om nordiskt kultursamarbete. I bakgrunden verkar de fram till år 2020 gällande strategiska teman för kultursamarbetet, vilka ändå inte är knutna till särskilda mål utan styr verksamheten på ett allmänt plan. Dessa är: Det hållbara Norden, Det kreativa Norden, Det interkulturella Norden, Det unga Norden och Det digitala Norden.

Det administrativa ansvaret för Kultur- och konstprogrammet har från början anvisats Nordisk kulturkontakt. I formulerandet av ansvarsuppgiften finns implicerat de horisontala principer som gäller för all verksamhet under ministerrådet, dvs. jämställdhet, hållbarhet och ett barn- och ungdomsperspektiv. Dessa är delvis överlappande med de strategiska temana, men påverkar inte direkt målen för Kultur- och konstprogrammet.

Det centrala styrdokumentet för Kultur- och konstprogrammet är en programtext som bereds av Nordiska ministerrådets sekretariat och beslutas om av ÄK-K. Där fastställs målen och bedömningskriterierna för programmet, som sedan utarbetas till en programhandbok.²¹

Verksamhet

Till det som i den här modellen betecknas som verksamhet kan man räkna programadministration, ansökningshantering samt bedömningen av, beslutet om och uppföljningen av ansökningarna. Tidigare utvärderingar av dessa processer har bekräftat programmets allmänna berättigande och administrationens smidighet.²² Enligt denna workshops målsättning behandlades alla administrativa delar ur effektindikatorernas perspektiv. I effektkedjans grundmodell hör en terminologi som definierades så här:

Effekt 1 = Produkt = OUTPUT

Produkterna av verksamheten är de projekt som beviljats finansiering och som genomförts.

Effekt 2 = Resultat = OUTCOME

Resultaten är de effekter som kan fastställas att verksamheten och projekten har haft på individnivå eller ur ett branschperspektiv. Här handlar det om ett kortare tidsperspektiv.

Effekt 3 = Genomslag = IMPACT

Genomslaget är de effekter som kan avläsas att verksamheten och projekten har i ett större samhällsperspektiv och över en längre tidsperiod. Genomslaget sammankopplas till programmets/projektens målsättningar.

²¹ I Cupores uppdrag från Nordiska Ministerrådet ingick att delta i utarbetandet av programtexten under våren 2016.

²² Bland annat gjordes en självvärdering 2013 och en verksamhetsutvärdering 2007. Hirvi-Ijäs, 2015.

Workshopens syfte var att koncentrera sig på den information som kan fås ut av programmets varje processkede. Indikatorerna förväntades ha en tydlig sammankoppling med målsättningarna och ge tecken på graden av uppnådda mål. Indikatorernas användbarhet skapas med tiden.

Programmets ansökningscykel är två gånger per år, vilket ger goda förutsättningar för en kommande systematisk insamling av information och material. Det är viktigt att i ett tidigt skede synkronisera de olika arbetsmomenten så att informationskällorna och insamlingen är integrerade i arbetsprocesserna och inte kräver extra arbete.

Kultur- och konstprogrammets målsättning och bedömningskriterierna

Den viktigaste utgångspunkten i utarbetandet av indikatorer är att granska och tolka de mål och kriterier som styr verksamhetens processer. Även om programmet har egna definierade mål och separata kriterier för bedömningen av ansökningarna, finns det i bakgrunden strategiska teman för det nordiska kulturella samarbete som gemensamt beslutats av de nordiska kulturministrarna. Därtill finns det internt fastslagna horisontella principer för verksamheten inom Nordiska ministerrådet.

På vilket sätt som de strategiska temana och de horisontella principerna inverkar på styrningen är inte tydligt artikulert, utan de fungerar som en allmänt avgränsande ram för programmets egna mål och kriterier.

I den nya programtexten och i de mål som fastslogs under våren 2016 betonas:

- Nordiskt samarbete
- Nyskapande projekt
- Hög konstnärlig kvalitet
- Hög kulturell kvalitet
- Främjande av ett mångsidigt Norden
- Främjande av ett hållbart Norden

Programmets mål konkretiseras ytterligare i de bedömningskriterier som har definierats för det arbete som utförs av den sakkunniggrupp som ansvarar för bedömningen av ansökningarna och de slutgiltiga finansieringsbesluten.

Både programmålen och bedömningskriterierna kommuniceras till de som söker finansiering genom programinformationen.

Enligt de förnyade kriterierna bedöms projektansökningarna genom fyra huvudkategorier, som även har artikulerade underdefinitioner:

- **Projektets samarbetsdimension**
 - o hur det främjar förmedling av erfarenheter och kunskap mellan projektets deltagare och/eller arrangörer
 - o hur det bidrar till utbyte och nya kontakter mellan aktörer på området

- **Projektets kvalitet**
 - o hur det bidrar till att utveckla och höja kvaliteten på konst
 - o hur det bidrar till att utveckla och höja kvaliteten på kultur
 - o ambitioner för nyskapande
 - o ambitioner för kompetensutveckling
 - o de sökandes förmåga att genomföra projektet på ett kompetent sätt
 - o resultatens möjlighet att leva vidare efter projektets avslut

- **Projektets nordiska dimension**
 - o hur det främjar samarbete mellan de nordiska länderna och/eller mellan de nordiska länderna och resten av världen
 - o hur det stärker den nordiska dimensionen i det kulturella livet i Norden och övriga världen
 - o hur det bidrar till en ökad förståelse för likheterna och skillnaderna mellan de nordiska länderna
 - o hur det ökar kunskapen om nordiska konstnärer och deras verk
 - o hur det främjar språkförståelse i Norden

- **Projektets hållbarhet**
 - o dess effekt på och betydelse för utvecklingen av ett hållbart konst- och kulturliv i Norden
 - o dess effekt på och betydelse för utvecklingen av ett varierat konst- och kulturliv i Norden
 - o hur det bidrar till att skapa sammanhållning
 - o hur det främjar ett inkluderande konst- och kulturliv i Norden
 - o hur det främjar ett mångsidigt konst- och kulturliv i Norden

Dessa mål och bedömningskriterier fungerade i workshopen som grund för analysen av de olika skedena, och som användes för att söka faktagrund och insamlingsmetoder för de indikatorer som det fanns behov av.

Verksamhetsprocessens olika skeden

Konst- och kulturprogrammets praktiska skeden består av ansökningen, bedömningen, rapporteringen och uppföljningen. För att formulera gångbara kvalitativa indikatorer förutsätts en konsekvent programinformation och en medvetenhet om behovet och integrationen av datainsamling i varje skede.

Ansökningskedet består i huvudsak av två delar, den information som ges ansökarna och den elektroniska ansökningsblanketten. Grunden för den information som finns i materialet och på hemsidan utgörs av programmets mål, bedömningskriterierna och basinformation om de administrativa processerna. Utvecklingen av informationsmaterialet och de praktiska processerna sker även genom den feedback som samlas in under olika informationstillfällen eller vid de årligen återkommande mötena mellan programrådgivarna och de som är informationsansvariga vid de nordiska husen och instituten på Färöarna, Grönland, Island och Åland samt Nordiska ministerrådets kontor i Estland, Lettland och Litauen.

Programmets ansökningsblankett förnyades under hösten 2016, då även ett nytt, administrativt system för ansökningarna togs i bruk.

De förslag på förnyande som workshopen gav upphov till var bland annat:

- Nordiska ministerrådet förutsätter att all datainsamling inom kulturellt samarbete skall ta med data om genomslaget av de strategiska temana och om all möjlig samarbete som sker inom Arktis och i Östersjöområdet. Det här bör särskiljas i ansökningsblanketten som en egen del och tydligt skiljas från den ansökningsinformation som direkt gäller Konst- och kulturprogrammet.
- Frågorna om projektets målsättning och förväntade resultat vore bra att särskilja som egna frågor för att få tydligare svar. Dessa svar kunde fungera som data för de kvalitativa indikatorerna.
- Det vore bra att synkronisera ansökningsblanketten och slutrapportblanketten. I det nya systemet kunde de båda ses parallellt, vilket skulle ge ansökarna möjlighet att direkt bedöma resultaten i förhållande till de uppställda målen.

Bedömningskedet består av tre delar. Först sällar administratörerna bort de enligt ansökningskriterierna uppenbart ofullständiga och ogiltiga ansökningarna.²³ Sedan fördelas ansökningarna mellan de sakkunniga enligt den konststart som meddelats. Varje ansökan förhandsgranskas vanligen av två sakkunniga, som noterar sina kommentarer och beslutsförslag i det elektroniska ansökningssystemet. Som en tredje fas samlas de sakkunniga, vanligen under två dagar, för att gå igenom alla ansökningar tillsammans. Därefter tas det slutgiltiga beslutet om finansiering.

För att använda denna process som en datainsamling för indikatorerna, kunde följande förändringar göras:

²³ Dessa berör de formella ansökningskriterierna såsom ansökningstid, nordisk anknytning, kultur- och konstområde osv.

- de sakkunnigas noteringar och anteckningar kunde utnyttjas särskilt för att definiera exempelvis konstnärlig kvalitet och nyskapande verksamhet
- det vore möjligt att utveckla en blankett för förhandsgranskningen och den gemensamma bedömningen för att samla data om bedömningens relation till programmets mål och kriterier

Rapporteringskedet Programmets resultat rapporteras i flera faser. Varje ansökare som beviljats finansiering förbinder sig till att ge en slutrapport efter genomfört projekt. Dessa rapporter granskas av administratörerna på Nordisk kulturkontakt, främst ur en ekonomisk synvinkel. Hela programmets resultat rapporteras av administrationen i en tendensanalyserande sammanfattning i den officiella årsredovisningen för Nordisk kulturkontakt. Här ger även sakkunniggruppens ordförande sin kommentar.

I årsredovisningen rapporteras kvantitativa indikatorer för:

- antalet ansökningar och antalet beviljningar
- ansökt summa i euro och beviljad summa i euro
- finansieringens fördelning enligt konstart (12 kategorier)
- fördelningen mellan de nordiska ländernas deltagande inom de beviljade projekten
- de olika ländernas del av alla ansökningar och beviljningar både på årsnivå och under en treårs period
- hur kultursamarbetets strategiska teman har prioriserats i de finansierade projekten²⁴

I den befintliga rapporteringsmallen är det nordiska samarbetet det enda program mål som konstateras med hjälp av de kvantitativa indikatorerna. Fördelningen av projektmedlen mellan de 12 konstarterna kan ses berätta något om konstlivets variation och mångsidighet.

Projektens slutrapportsblankett är den huvudsakliga källan för effektindikatorerna. I den nuvarande blanketten finns utvecklingsmöjligheter, varav en är att synkronisera den med ansökningsblanketten.

Slutrapportens centrala del är de besvarandes egenutvärdering gällande projektets kvalitet, resultat och effekter. Det här är viktigt, då effekter är svåra att urskilja eller bestämma utan aktörernas egen uppföljning och bedömning. Samtidigt är det viktigt att fundera över vad egenutvärderingen baseras på, hur bestämningen av effekterna görs, om den egna verksamheten uppfattas som alltför positiv osv.

Den tekniska lösningen för att sammanställa svaren bör vara så formaliserad och smidig som möjligt med tanke på de kvalitativa indikatorerna. En arbetsform som skulle kunna integreras i den administrativa processen är minnesanteckningsrutiner för genomgången av slutrapporternas innehåll och öppna svar.

²⁴ Detta kan markeras som betoning i ansökningsblanketten, men styr inte bedömningen av projektet.

Uppföljningen som ett sammanfattande skede

Under de senaste åren har man inom administrationen på Nordisk kulturkontakt som en uppföljning av Konst- och kulturprogrammet arbetat fram en serie "Showcase"-artiklar om olika genomförda projekt som finansierats av programmet. Urvalet har gjorts av den specialrådgivare som svarat för programmets administration och information har samlats in från slutrapporterna och kompletterats genom telefonintervjuer. Projekten har presenterats på Nordisk kulturkontakts hemsidor som skriftliga berättelser och med dokumenterande fotografier. Syftet har varit att förmedla information om programmets resultat till alla intresserade. Men i relation till den arbetsinsats som lagts ner på presentationerna påvisar uppföljningen av nätsidornas användning att mottagandet varit relativt litet.

Under 2016 genomfördes ett pilotprojekt med deltagande observation av aktuella projekt, genom besök runt om i Norden och på plats följa projektens genomförande. Denna uppföljningsform kräver mycket resurser, men redan resultaten av det första skedet var överraskande och givande. Av denna ettåriga uppföljning kommer en slutrapport att sammanställas i formen av en nätpublikation.

I workshopdiskussionerna konstaterades att "Showcase"-arbetet kunde förädlas till en systematisk datainsamling för de kvalitativa indikatorerna. Telefonintervjuerna skulle kunna vara en central metod, med en utvecklad enkel enkät med delvis öppna svarsmöjligheter.

Resultaten kunde istället för artiklar vara grafiska visualiseringar av de kvalitativa indikatorerna. Besök och deltagande observationer producerar mycket information, men förutsätter en tung arbetsprocess. Med bas i det utförda pilotprojektet kunde en modell utarbetas och som kunde genomföras exempelvis var tredje år.

Sammanfattande modell

Kvalitativa indikatorer

Genomgången av de praktiska skedena visar att till varje praktiskt skede av Kultur- och konstprogrammet är det möjligt att integrera och systematisera ett moment av datainsamling som skulle kunna fungera som en bas för utvecklandet av kvalitativa indikatorer.

Programmets nuvarande utvecklingskede är ett bra tillfälle att göra de förbättringar och justeringar som skulle behövas. Under hösten 2016 utarbetades förnyade blanketter för ansökan, bedömning och slutrapportering. Synkroniseringen av dem har de nya programmålen och bedömningskriterierna som sin utgångspunkt.

Den huvudsakliga målgruppen för rapporteringen av programmets resultat och effekter är de politiska beslutsfattarna, dvs. Nordiska ministerrådet och Nordiska Rådet. Det är ändå viktigt att konstatera, att denna typ av kunskap är intressant ur ett allmänt kulturpolitiskt perspektiv samt särskilt för kultur- och konstbranschens aktörer.

Diskussioner om kvalitativa indikatorer, och dessa betydelse och prioritet, vore viktigt att fortsätta i ett vidare sammanhang. Effektvärderingar baseras på självvärdering som kompletteras av kontextualisering och tolkningar. Vissa effekter kan påvisas direkt, andra kan inte urskiljas annat än över en längre tid.

Det viktigaste är att utgå från målen och de förväntade resultaten. Tydligt artikulera mål möjliggör att det är möjligt att bedöma hur de uppnåtts. Men inom kulturell verksamhet är det ändå inte alltid möjligt att exakt veta vad de specifika målen som man vill uppnå är.

Med bas i resultaten av indikatorworkshopen kan man föreslå att:

De kvalitativa indikatorerna för Kultur- och konstprogrammet kunde delas upp i fem underavdelningar i enlighet med programmålen:

- Nordiskt samarbete
- Främjandet av ett mångsidigt Norden
- Främjandet av ett hållbart Norden
- Hög konstnärlig och kulturell kvalitet
- Nyskapande verksamhet

Som kategorier för kvantitativa indikatorer används **produktindikatorer (OUTPUT)** parallellt med input och resursindikatorerna.

Som kategorier för kvalitativa indikatorer användas **resultatindikatorer (OUTCOME)** och **effektindikatorer (IMPACT)**

Insamlingen av data för preciseringen av indikatorerna sker genom hela verksamhetsprocessen:

- ANSÖKNINGSBLANKETT
 - innehåller projektmålen och förväntade resultat (intentioner)
- BEDÖMNINGSBLANKETT
 - innehåller sakkunniggruppens anteckningar och analys
- SLUTRAPPORT
 - innehåller ansökarnas egna bedömningar + administrationens analys
- UPPFÖLJNING
 - innehåller administrationens enkät och analys

Helheten sammanfattas i de fem underavdelningarna med preciserade huvudsakliga datainsamlingskällor:

Mål 1. Nordiskt samarbete – nordisk dimension – språkförståelse

Typ av effekt: **Produkt/OUTPUT** och **Resultat/OUTCOME**

Datakälla: ANSÖKNINGSBLANKETTEN/SLUTRAPPORTEN

Indikatorer:

- Antalet deltagare
 - nordiska/övriga
 - professionella/övriga
- Antalet nya kontakter
 - nordiska/övriga
 - professionella/övriga
- Nya nätverk inom branschen
 - nordiska/övriga
- Projektets språk
 - innehåll
 - produktion
 - kommunikation
- Nordiska dimensioner
 - innehåll
 - produktion
 - kommunikation

Mål 2. Mångsidighet – variation – engagemang

Typ av effekt: **Produkt/OUTPUT**, **Resultat/OUTCOME** och **Genomslag/IMPACT**

Dataälla: ANSÖKNINGSBLANKETT, SLUTRAPPORT, UPPFÖLJNING

Indikatorer:

- Variation av konstater och produktionsformer
 - de nu definierade 12 kategorierna
 - definierade produktionsformer?
- Deltagarnas kön och ålder
 - Preciserad fråga i ansökningsblanketten?
- Projektets målgrupp
 - Preciserad fråga i ansökningsblanketten?
- Projektets mål och intentioner
 - Preciserad fråga i ansökningsblanketten?

Mål 3. Hållbar utveckling – kulturell, ekonomisk, social, ekologisk

Typ av effekt: **Produkt/OUTPUT**, **Resultat/OUTCOME** och **Genomslag/IMPACT**

Dataälla: ANSÖKNINGSBLANKETT, SLUTRAPPORT, UPPFÖLJNING

Indikatorer:

- Projektets ekonomiska hållbarhet
 - Budget – slutrapport
- Projektets sociala hållbarhet (se Mål 2)
 - Hur kan det definieras projektspecifikt? Självutvärdering
- Har projektet haft ekologiska mål?
 - Om så, hur har det lyckats? Självutvärdering
- Projektets kulturella hållbarhet (se Mål 2)
 - jmf. Kulturell kvalitet (Mål 4)
- Vilka former av fortsättning har projektet lett till/förväntas?
 - Var det ett mål? Vardet en slump? Självutvärdering
- Finns det tecken på spillover-effekter?
 - Om så, hur kan de definieras? Självutvärdering

Mål 4. Konstnärlig kvalitet och kulturell kvalitet

Typ av effekt: **Resultat/OUTCOME** och **Genomslag/IMPACT**

Datakälla: BEDÖMNINGSBLANKETT, SLUTRAPPORT, UPPFÖLJNING

Indikatorer:

- Bedömning av projektets konstnärliga kvalitet
 - sakkunnigbedömning, definition
- Bedömning av projektets kulturella kvalitet
 - sakkunnigbedömning, definition
- Utförandets kvalitet – ekonomisk, kommunikativ mm.
 - processens kvalitet? Självutvärdering

Mål 5. Nyskapande – kunskapsutvecklande (kulturell hållbarhet?)

Typ av effekt: **Resultat/OUTCOME** och **Genomslag/IMPACT**

Datakälla: BEDÖMNINGSBLANKETT, UPPFÖLJNING

Indikatorer:

- projektets nyskapande potential
 - i relation till målsättningen?
- projektet som förmedlare av ny kunskap och erfarenhet
 - i relation till målsättningen?
- projektets innovativitet
 - uppföljning

Som ett stöd för de kvalitativa indikatorerna finns det behov att stärka och bredda de kvantitativa indikatorerna. Det här påverkar också utformande av de nya ansökningsblanketterna.

Helheten av den kvantitativa datan som kunde samlas för att forma produktindikatorer föreslås vara de som redan är i bruk med vissa tillägg:

- Antalet ansökningar – beviljningar/avslag
- Antalet ansökningar – administrativt avslag (påvisar ev. informationsbrist)
- Ansökt belopp vs. beviljat belopp
- Fördelning av huvudsaklig ansökar- och deltagarland
- Fördelning av olika konst- och kulturkategorier
- Fördelning av ansökartyper och aktörer
- Nya sökanden vs. återkommande sökanden

Varje indikatorskategori kräver en detaljerad genomgång och tydligare definitioner innan de kan tas i bruk. Detta arbete torde bäst göras i ett samarbete mellan Kultur- och konstprogrammets administratörer och de sakkunniga som ansvarar för programbedömningen.

Denna genomgång påvisar att det är möjligt att spjälka ner programmålen i hanterbara indikatorsmål och att koppla samman utvärdering av måluppfyllelser med datainsamling i verksamhetsprocessen.

En möjlig effektutvärdering av Kultur- och konstprogrammet med bas i kvalitativa och kvantitativa indikatorer innebär ett fokuserat arbete under en längre tid och bör vara tydligt integrerat i den etablerade arbetsprocessen.

Slutord

Viljan och behovet att genomföra effektutvärderingar inom kultur- och konstområdet har blivit en del av utvecklings- och rapporteringsmetoder särskilt inom offentligt finansierad verksamhet. Det har dock genomgående visat sig vara utmanande och i många verksamheter på fältet har man motsatt sig en alltför schablonartad utvärdering.

Det här arbetspapperet har haft som ambition att titta på ett specifikt fall utifrån dess egna förutsättningar och ge en beskrivning av utarbetandet till möjliga kvalitativa indikatorer, som i sig motsäger kvantifiering och förenklad schablonanalys.

Arbetet med utvärderingen av Nordiska ministerråds Kultur- och konstprogram skedde i två omgångar. Den första kan ses som en övergripande processutvärdering medan den andra omgången var ett utarbetande av verktyg inför en möjlig framtida effektutvärdering.

I bakgrunden fanns ett behov att svara upp mot rapportens resultat som är en självklar förväntan av de politiska beslutsfattare som fördelar medel för kultursamarbete i Norden, men det finns även ett behov att stärka kunskapen om Kultur och konstprogrammets betydelse på fältet, och på så sätt försäkra sig om dess fortlevnad även längre fram.

Genomgången av Kultur- och konstprogrammets struktur och praktiska verksamhetsfaser påvisade möjligheten att utarbeta ett system för datainsamling för uppställandet av kvalitativa indikatorer. Hur det kan brukas i praktiken kan endast ett långsiktigt utvecklingsarbete påvisa.

Varje indikatorskategori kräver en detaljerad genomgång och tydligare definitioner innan de kan tas i bruk. Detta arbete torde bäst göras i ett samarbete mellan Kultur- och konstprogrammets administratörer och de sakkunniga som ansvarar för programbedömningen.

Denna genomgång påvisar att det är möjligt att spjälka ner programmålen i hanterbara indikatorsmål och att koppla samman utvärdering av måluppfyllelser med datainsamling i verksamhetsprocessen.

En möjlig effektutvärdering av Kultur- och konstprogrammet med bas i kvalitativa och kvantitativa indikatorer innebär ett fokuserat arbete under en längre tid och bör vara tydligt integrerat i den etablerade arbetsprocessen.

Den framarbetade modellen kan ses som ett verktyg för självutvärdering för både den administrerande organisationen och de aktörer som beviljats projektmedel. Hur effektutvärderingsmodellen slutligen kommer att användas återstår att se. Arbetspapperet är en summerande självanalys i hur de förberedande faserna genomfördes.

Källförteckning

- Aalto-Kallio Mervi, Paula Saikkonen & Pirjo Koskinen-Ollonqvist:
Arvioinnin kartalla, matka teoriasta käytäntöön, Terveyden edistämiskeskus, 2009.
http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/arvioinnin_kartalla.pdf
- Dahler-Larsen, Peter:
Vaikuttavuuden arviointi. FinSoc Arviointiraportteja /Stakes, 3/2005.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf?sequence=1
- Ekonomistyrningsverket:
Måluppfyllelseanalys. Hur måluppfyllelse, effekter och effektivitet kan undersökas och rapporteras. ESV rapport 2006:7.
<http://www.esv.se/contentassets/4de5eccef0204843afbf64aa33848c5a/maluppfyllelseanalys.pdf>

Resultatindikatorer – en idéskrift. ESV rapport 2007:32.
<http://www.esv.se/contentassets/5965d6fb0b2648f891d556201b8addbc/resultatindikatorer.pdf>
- Heikkilä, Suvi:
Arvokas kulttuuri? – Kulttuurisen vaikuttavuuden arviointi kulttuurina arvottajana, i Eskelinen, Teppo & Heikkilä Suvi, (red.) Talous ja arvo, Sophi, 2013.
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/yfi/tutkimus/sophi/101-125/sophi119>
- Hirvi-Ijäs, Maria:
Utvärderande lägesbedömning av Nordiska ministerrådets Kultur- och konstprogram, Kulturpolitiska forskningscentret Cupore, 2015. (opubl.)
- Häyrynen, Simo:
Kulttuuristen vaikutusten arviointi kulttuuripolitiikan toimenkuvana: lähtökohtia. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäatiö Cuporen julkaisuja 1/2004.
- Häyrynen, Simo (red.):
Kulttuurin arviointi ja vaikutusten väylät. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäatiö Cuporen julkaisuja 12/2005.
- Jakonen Olli:
Kulttuuri puntarissa. Kulttuuripolitiikan vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi Cuporessa, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen työpapereita 2/2016.
<http://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tyopaperit/kulttuuri-puntarissa>
- Jansson, Satu-Mari:
Mittaamattoman arvokasta? Taiteen ja kulttuurin vaikutustutkimuksia- ja metodologioita, Taideyliopisto, Kokos-

- julkaisusarja 2/2014.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135814/Kokos_2_2014.pdf?sequence=1
- Kangas, Anita: Arvioinnin kontekstit kulttuuripolitiikassa, i Häyrynen red. Kulttuurin arviointi ja vaikutusten väylät. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen julkaisuja 12/2005.
- Kettunen Pekka: Näkökulmia kulttuuripolitiikan vaikuttavuuteen, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen työpapereita 1/2016.
<http://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tyopaperit/pekka-kettunen-nakokulmia-kulttuuripolitiikan-vaikuttavuuteen>
- Korpiää, Riitta: Taidemuseoiden vaikuttavuus. Taidemuseoalan kehittämissätiö KEHYS.2005.
www.suomenkansallisgalleria.fi/wpcontent/uploads/2014/04/14640_TaidemuseoidenVaikuttavuus.pdf
- Laitinen, Liisa: Vaikuttavaa, Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua, Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 46, 2017.
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166166.pdf>
- Myndigheten för Kulturanalys: Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik, Redovisning av ett regeringsuppdrag, Rapport 2012:2, 2012.
<http://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2012/08/Att-utveckla-indikatorer-for-utvardering-av-kulturpolitik.pdf>
- Nordisk kulturkontakt: Kultur- och konstprogram 2013–2016, HANDBOK, 2012. (opubl.)
Kultur- och konstprogram 2017-2020, HANDBOK, 2016. (opubl.)
Kulturkontakt Nords årsredovisning, 2015.
www.kulturkontakt.nord.org/sites/default/files/2015_KKN_arsrapport.pdf
- Nordiska ministerrådet: Nordiska ministerrådets strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013–2020 (reviderad 2016), 2016.
<http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/nordiska-ministerraadet-foer-kultur-mr-k/strategi/nordiska-ministerraadets-strategi-foer-det-nordiska-kultursamarbetet-201320132020-reviderad-2016>
- Rajahonka, Mervi: Vuorovaikutuksessa vaikuttamiseen. Hyvinvointipalveluiden vaikuttavuus - caseja ja keinoja. Kolmas Lähde -hankkeen selvitys. Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus. 2013.

http://www.vskylat.fi/wp-content/uploads/2013/01/41656_Kolmas_lahde_vuorovaikutuksessa_vaikuttamiseen_20131.pdf

Riksantikvarieämbetet: Kartläggning av uppföljningssystem och indikatorer för kultur och kulturarv i regionalt utvecklingsarbete, i samarbete med Statens kulturråd, Svenska Filminstitutet, Sveriges Kommuner och Landsting, 2005.

<https://www.yumpu.com/sv/document/view/43610356/kartlaggning-uppfoljningssystem-indikatorer-riksantikvarieambetet>

Sitra: Teserna och principerna för finansieringen, Första skedet mot förnyelse av finansieringssystemet för scenkonst och museer, 2017.

<https://www.sitra.fi/sv/publikationer/teserna-och-principerna-finansieringen/>

Suvikumpu Liisa & Tikka, Päivi & Saukkonen, Pasi:

Vaikuttava SÄÄTIÖ! Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta, Helsinki. 2014.

www.saatiopalvelu.fi/media/tietolaari-files/julkaisut/srnk_vaikuttavasaatio_www.pdf

Undervisnings- och kulturministeriet:

Genomslagsindikatorer som redskap för en kunskapsbaserad kulturpolitik Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:17.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75433/OKM17.pdf?sequence=1>

Undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi 2025 Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:21.

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79879/okm21.pdf?sequence=1>